Lieta Nr.A42888609
A00980-11/11

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada 19.maijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Inga Putra,
piedaloties pieteicējam *J.M.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts kontroles pārstāvēm *L.K.* un *A.G.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja *J.M.* pieteikumu par materiālo zaudējumu Ls 170 apmērā un morālā kaitējuma Ls 200 apmērā atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk arī – Senāts) 2009.gada 16.martā izskatīja lietu Nr.SKA-30/2009 (Nr.A42459905), kas ierosināta pēc *J.M.* pieteikumu par Valsts kontroles 2005.gada 24.oktobra lēmuma Nr.774 atcelšanu, ar kuru atstāts negrozīts Valsts kontroles 2005.gada 20.septembra rīkojums Nr.140 (turpmāk arī – Rīkojums Nr.140). Pamatojoties uz Darba likuma 90.panta pirmo un trešo daļu Rīkojumā Nr.140 izteikta piezīme */darbavieta/ /amats/ J.M.* par darba līguma pārkāpšanu, nepildot darba devēja rīkojumu nodot valsts kontrolierei otrās kategorijas speciālo atļauju.

Senāts 2009.gada 16.martā nosprieda atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 4.jūnija spriedumu, bet Valsts kontroles kasācijas sūdzību noraidīt. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 4.jūnija spriedumu lietā Nr.A42459905 apmierināts *J.M.* pieteikums un Valsts kontroles 2005.gada 24.oktobra lēmums Nr.774 atzīts par prettiesisku. Minētā sprieduma 14.punktā konstatēts, ka Valsts kontroles likumā ir īpaši reglamentēts Valsts kontroles darbinieku statuss un norādītas darba attiecības regulējošās normas, kas attiecas uz Valsts kontroles un tās darbinieku privāttiesiskajām attiecībām. Savukārt attiecībā uz Valsts kontroles amatpersonām Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka likumā ir reglamentēti amatā iecelšanas nosacījumi un kārtība, amata pienākumu noteikšanas kārtība, kā arī īpaši noteikti nosacījumi atbrīvošanai no amata, bet Valsts kontroles likumā nav noteikta īpaša kārtība, kādā amatpersonas tiek sauktas pie disciplinārās atbildības.

Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka Valsts kontroles likumā attiecībā uz amatpersonu disciplināro sodīšanu ir izveidojies likuma robs.

[2] Pieteicējs 2009.gada 6.aprīlī vērsās Valsts kontrolē ar lūgumu atlīdzināt viņam materiālos zaudējumus saistībā ar saņemtajiem juridiskajiem pakalpojumiem.

Ar Valsts kontroles (turpmāk – atbildētāja vai VK) 2009.gada 15.jūlija lēmumu Nr.3.-5.1-1/1398 (turpmāk arī – Lēmums Nr.1398) pieteicējam atlīdzināts materiālais zaudējums par saņemto juridisko palīdzību Ls 7 apmērā.

Lēmums Nr.1398 ir pamatots ar turpmāk minēto.

[2.1] Ar spēkā stājušos tiesas spriedumu atzīts, ka Valts kontrole izdevusi prettiesisku administratīvo aktu. Pieteicēja materiālie zaudējumi radušies par zvērinātas advokātes Mārītes Girnes sniegto juridisko palīdzību Ls 177 apmērā. Juridiskā palīdzība sniegta saskaņā ar 2006.gada 27.maija vienošanos Nr.15, izskatot administratīvo lietu Nr.A42459905, un apmaksa veikta SEB Unibankā 2006.gada 29.maijā ar maksājuma uzdevumu Nr.23.

[2.2] Starp Valsts kontroles Rīkojumu Nr.140 un pieteicēja izdevumiem, kas saistīti ar juridisko pakalpojumu apmaksu M.Girnei, pastāv cēloņsakarība. Ja Valsts kontrole nebūtu izdevusi prettiesisku administratīvo aktu, konkrētajā gadījumā nebūtu bijuši nepieciešami zvērinātas advokātes pakalpojumi. Pieteicējs iesniedzis Valsts kontrolē maksājuma uzdevumu, taču noslēgto vienošanos nav iesniedzis.

[2.3] Valsts kontrole iepazinās ar administratīvās lietas Nr.A42459905 materiāliem, kas atrodas Administratīvās rajona tiesas arhīvā.

Lietas 64.lapā atrodas Latvijas Zvērinātu Advokātu kolēģijas orderis Nr.05658, kurā norādīts pilnvarojums zvērinātai advokātei Mārītei Girnei 2006.gada 7.jūnijā pārstāvēt iesniedzēju *J.M.* Administratīvajā rajona tiesā. Lietas 65.lapā ir attiecīgās tiesas sēdes protokols, kurā norādīts, ka tiesas sēdē piedalās zvērināta advokāte M.Girne. Tiesas sēde sākās 2006.gada 7.jūnijā plkst.12.40, slēgta plskt.13.15, tātad tiesas sēdes ilgums bija 35 minūtes.

Lietas 79.lapā atrodas Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 20.jūnija vēstule Nr.A2555-06/2/21984 „Par blakus sūdzības nosūtīšanu", kurā par *J.M.* iesniegtās blakus sūdzības nosūtīšanu izskatīšanai tika informēta M.Girne. Iepazīstoties ar lietas materiāliem, konstatēts, ka M.Girne ir piedalījusies tikai vienā tiesas sēdē, kas notika 2006.gada 7.jūnijā.

Administratīvās lietas Nr.A42459905 materiālos nav pieteicēja un M.Girnes 2006.gada 27.maijā noslēgtās vienošanās Nr.15 par juridisko pakalpojumu sniegšanu.

[2.4] Ministru kabinets nav izdevis Valsts pārvaldes iestāžu zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajā daļā minētos noteikumus, kuros būtu noteikta atlīdzināmā mantiskā zaudējuma aprēķināšanas kārtība un apmērs. Pamatojoties uz tiesu praksi valsts nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas lietās, Valsts kontroles ieskatā ir jāpiemēro analoģija, un, lemjot par materiālo zaudējumu atlīdzināšanas apjomu, jāvadās pēc normatīvajiem aktiem, kas bija spēkā brīdī, kad *J.M.* tika radīti materiālie zaudējumi (2009.gada 29.maijs, kad *J.M.* veica samaksu par juridiskajiem pakalpojumiem). Ministru kabineta 2005.gada noteikumu Nr.407 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību" ((turpmāk arī – Noteikumi Nr.407) spēkā no 2005.gada 11.jūnija līdz 2006.gada 15.novembrim) nosaka valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidus, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību.

[2.5] Konkrētā administratīvās lietas vešana pieteicējam nevarētu būt sarežģīta. *J.M.* kā Valsts kontroles amatpersonai, kas vadījusi sektora darbu, un */augstskola/* Publisko tiesību nodaļas studentam būtu jāzina, ka administratīvajā tiesā darbojas objektīvās izmeklēšanas princips. Tomēr *J.M.* izmantoja zvērināta advokāta pakalpojumus un tādējādi pieļāva materiālu zaudējumu rašanos.

[2.6] Nav iespējams gūt pārliecību, ka visa samaksātā summa ir saistīta ar konkrēto administratīvo lietu. Nevar arī gūt informāciju, konkrēti par kādiem juridiskajiem pakalpojumiem samaksāta minētā summa. Turklāt administratīvajā lietā Nr.A42459905 pieteicējs nav iesniedzis sarežģītus, apjomīgus dokumentus.

[2.7] Vienošanās par juridisko pakalpojumu sniegšanu noslēgta 2006.gada 27.maijā, bet pieteikums par Valsts kontroles lēmuma Nr.774 atcelšanu Administratīvajā rajona tiesā iesniegts 2005.gada 22.novembrī. Valsts kontroles rīcībā nav pierādījumi tam, ka *J.M.* ir saņēmis juridisko palīdzību par konsultācijām administratīvajā lietā pirmstiesas stadijā. Valsts kontroles rīcībā nav arī informācijas un pierādījumu tam, ka M.Girne konkrētajā lietā sniedza juridiskās konsultācijas un gatavoja procesuālus dokumentus.

[2.8] Lēmums pamatots ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmo daļu, 6.panta pirmo daļu, 7.panta trešo daļu, 12.pantu, 13.panta pirmo daļu un 20.pantu.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā lūgts uzlikt par pienākumu Valsts kontrolei atlīdzināt pieteicējam materiālo zaudējumu Ls 177 apmērā.

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Pieteicējs pieteikumā citē Satversmes tiesas 2001.gada 5.decembra sprieduma lietā Nr.2001–07–0103 1.punkta ceturto rindkopu, Satversmes 92.pantu, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 41.pantu un norāda, ka atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei taisnīgs ir tāds atlīdzinājums, kas pēc iespējas atjauno to stāvokli, kāds pastāvēja pirms tiesību aizskāruma. Lēmums Nr.1398 nesedz zaudējumus par faktiski nodarīto mantisko zaudējumu pilnā apmērā. Satversmes 92.pants un Administratīvā procesa likuma 92.pants, kuros ir noteiktas personas tiesības uz atlīdzinājumu, ir konstitucionāla ranga tiesību normas. Pieteicēja stāvoklis ir aizskarts ar prettiesisku valsts rīcību, līdz ar to viņam ir tiesības uz to, lai atjaunotu tādu stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma (aizskāruma), un pieteicējam tiktu atlīdzinātas izmaksas, kas radītas administratīvā procesa laikā.

[3.2] Mantisko kaitējumu pierāda: 1) 2006.gada 27.maijā noslēgtā vienošanās Nr.15; 2) 2006.gada 29.maija AS „SEB Unibanka" maksājuma uzdevums Nr.23; 3) ieraksts 2007.gada 15.maija Administratīvās rajona tiesas sēdes protokolā, 2007.gada 21.maija piezīmes pie protokola un paskaidrojums tiesas sēdē; 4) Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 14.maija sēdes protokola ieraksts; 5) pieteicēja elektroniskā vēstule M.Girnei, ar lūgumu izsniegt 2006.gada 27.maija noslēgtās vienošanās Nr.15 kopiju, taču advokāte M.Girne atteica to izsniegt, norādot, ka izprasītais dokuments ir konfidenciāls.

[4] Administratīvajā rajona tiesā saņemts atbildētājas rakstveida paskaidrojums, kurā atbildētāja norāda, ka pieteicēja pieteikumu neatzīst un lūdz tiesu to noraidīt. Paskaidrojumā atbildētāja atsaucas uz Lēmumā Nr.398 norādītajiem argumentiem.

[5] Ar Valsts kontroles 2009.gada 15.septembra lēmumu Nr.3.-5.1-1/2216 (turpmāk arī – Lēmums Nr.2216) pieteicējam atlīdzināts morālais kaitējums par izdotu prettiesisko administratīvo aktu ar rakstveida atvainošanos, noraidot lūgumu par morālā kaitējuma Ls 200 atlīdzinājumu.

Lēmums Nr.2216 pamatots ar turpmāk minēto.

[5.1] Atbildētājas ieskatā Valsts kontroles Rīkojums Nr.140 par piezīmes izteikšanu nav izraisījis būtisku pieteicēja tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisku aizskārumu. Rīkojums Nr.140 bija vērsts uz tiesiska mērķa sasniegšanu, jo darbinieka (arī amatpersonas) pienākums ir ievērot Valsts kontrolē noteikto darba kārtību un pildīt iestādes vadītāja rīkojumus. Piezīme, atbilstoši Darba likuma normām, ir vieglākais disciplinārsods. Valsts kontroles izdotais administratīvais akts nav radījis paliekošas sekas pieteicējam.

[5.2] Valsts kontroles ieskatā Rīkojums Nr.140, kuru tiesa atzina par prettiesisku, varētu radīt personai stresa situāciju, iekšējus pārdzīvojumus, kas izpaužas kā personas ciešanas. Tomēr Valsts kontroles rīcībā nav informācijas un pierādījumu tam, ka pēc disciplinārsoda piemērošanas pieteicējam:

1) tika radīta nelabvēlīga vide no darba kolēģiem un apkārtējiem. Valsts kontroles ieskatā minētais apgalvojums ir nepamatots, jo Valsts kontroles rīcībā nav informācijas par to, ka Valsts kontroles darbinieki, kuri bija iesaistīti disciplinārlietas

izskatīšanā, būtu izpauduši informāciju par pieteicēja disciplinārlietu trešajām personām. Turklāt Valsts kontrolē bija spēkā iekšējais normatīvais akts „Informācijas sniegšanas kārtība Valsts kontrolē" (apstiprināta Valsts kontroles padomes sēdē, protokols Nr.42, 3.§), ar kuru apstiprināts Valsts kontroles rīcībā esošās ierobežotās pieejamības informācijas saraksts, kur saraksta 2.12.punktā ir norādītas disciplinārlietas, 4.2.punktā – personāllietas. Atbildētāja paskaidrojumā atsaucas uz Valsts kontroles likuma 59.pantu.

2) tika radīts psiholoģisks spiediens, kura rezultātā pieteicējs bija spiests mainīt darba vietu. Valsts kontrole uzskata, ka šāds iesniedzēja apgalvojums ir nepamatots, jo lietā nav pierādījumu tam, ka pieteicējam saistībā ar piemēroto disciplinārlietu būtu radīts psiholoģisks spiediens. Valsts kontrolē pieteicēja personāllietā atrodas 2007.gada 8.maija iesniegums, kurā pieteicējs lūdz viņu atbrīvot no */darbavieta/ /amats/* ar 2007.gada 18.maiju. Saeima 2007.gada 17.maija sēdē atbrīvoja pieteicēju no amata ar 18.maiju.

Valsts kontroles ieskatā nepastāv cēloņsakarība starp Rīkojumu Nr.140 un pieteicēja atbrīvošanu no amata.

[5.3] Administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības apstrīdēšana un pārsūdzēšana ir tiesību normās paredzēts privātpersonu tiesību aizsardzības mehānisms, kas pats par sevi nav uzskatāms par pazemojošu un morālas ciešanas izraisošu.

[5.4] Valsts kontrole izteica piezīmi *J.M.*, jo viņš nepildīja Valsts kontroles tiesisku 2005.gada 2.septembra rīkojumu Nr.75, kurā tika noteikts nodot viņam izsniegto 2.pakāpes speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam līdz 2005.gada 5.septembrim. Turklāt minētais rīkojums tika izdots pēc vairākkārtējas sarakstes ar pieteicēju, lai nodrošinātu valsts noslēpuma aizsardzību. Pieteicējam tika izskaidrots, ka viņam kā */darbavieta/ /amats/* turpmākā darbā nepieciešamā speciālās atļaujas kategorija ir trešā un tāpēc ir nepieciešams anulēt viņam izsniegto otrās kategorijas speciālo atļauju un piešķirt trešās kategorijas speciālo atļauju. Pieteicējam vairākkārt tika izskaidrota speciālās atļaujas kategorijas maiņas kārtība un kārtība, kādā tiek noteikts amatu saraksts, kuru veikšanai nepieciešama pieeja valsts noslēpumam. Pieteicējam tika izskaidrots, ka nav tiesiski pamatoti nodrošināt amatpersonai pieeju augstākas slepenības pakāpes informācijai, nekā tas ir nepieciešams amata pienākumu izpildē. Slepenības režīma nodrošināšana struktūrvienībā ir tieši pakļauta institūcijas vadītājam. Tikai 2005.gada 6.oktobrī *J.M.* nodeva otrās kategorijas speciālo atļauju.

[5.5] Lēmums Nr.2216 pamatots ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmo daļu, 6.pantu, 9.pantu, 11.panta trešo daļu, 14.panta pirmo un ceturto daļu un 20.pantu, Administratīvā procesa likuma 63.panta pirmās daļas 1.punktu, 92.pantu un 93.panta trešo daļu.

[6] Pieteicējs 2009.gada 11.decembrī iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikuma papildinājumu, kurā lūdza tiesu uzlikt par pienākumu Valsts kontrolei atlīdzinātu pieteicējam morālo kaitējumu Ls 200 apmērā.

Pieteikuma papildinājums pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Pieteicējam publisko tiesību subjekta darbību rezultātā tika radīta stresa situācija un nelabvēlīga vide no darba kolēģiem un apkārtējiem. Lai panāktu taisnību, pieteicējam vajadzēja aizstāvēt savas tiesības tiesībsargājošās institūcijās. Minētā psiholoģiskā spiediena rezultātā pieteicējs bija spiests mainīt darba vietu, lai strādājot valstij nozīmīgā ieņemamajā amatā, jo Valsts kontrolē strādājot no 1993.gada aprīļa par noteiktās darba kārtības un darba līguma saistību izpildi, veicot valsts revidenta,

vecākā valsts revidenta amata pienākumus netiktu disciplināri sodīts, bet ar Latvijas Republikas Saeimas 2001.gada 24.maija lēmumu pieteicējs tiktu apstiprināts par */darbavieta/ /amats/*. Par ieguldījumu Valsts kontroles attīstībā 2004.gada 17.novembrī pieteicēja darbs tika novērtēts ar Atzinības rakstu. Līdz ar to Valsts kontroles izdotais Rīkojums Nr.140 pieteicējam bija būtisks un dziļš morāls pazemojums, kā arī kauns no darba kolēģiem, kas ir par pamatu morālā kaitējuma atlīdzinājumam.

[6.2] Pamatojoties uz to, ka disciplinārā soda piemērošana pieteicējam atzīta par prettiesisku, pieteicējs uzskata, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, jo ir pierādīts pieteicēja – fiziskās personas tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Pieteicējs pieteikuma papildinājumā atsaucas uz Satversmes 101. un 106.pantu.

[7] Administratīvajā rajona tiesā saņemts atbildētājas rakstveida paskaidrojums, kurā atbildētāja norāda, ka pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt. Paskaidrojumā atbildētāja atsaucas uz Lēmumā Nr.2216 norādītajiem argumentiem.

[8] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja savu prasījumu uz pieteikumā minētajiem pamatiem. Pieteicējs papildus paskaidroja, ka Valsts kontrole prettiesiski ir aizskārusi pieteicēja godu un cieņu mutvārdos, rakstveidā, kā arī ar darbiem, kas izpaudās tīšā personas goda un cieņas pazemošanā. Pieteicējs uzskata, ka pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Tiesību normas piešķir personai tiesības no Valsts kontroles prasīt konkrēto labumu, jo ir konstatēti visi tiesiskie un faktiskie apstākļi attiecīgā lēmuma saņemšanai. Ar Senāta 2009.gada 16.marta spriedumu iestādes vaina ir pierādīta, jo ir konstatēta cēloņsakarība starp prettiesisko administratīvo aktu un cietušajam nodarīto zaudējumu. Ņemot vērā, ka cēloņsakarība ir pierādīta, pieteicējam nodarītais mantiskais kaitējums ir nepamatots, jo to ir izraisījis Valsts kontroles nepamatots tiesību aizskārums. Atsaucoties Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13.pantu, Satversmes 91. un 92.pantu un saskaņā ar pierādīšanas līdzekļiem, kas dokumentēti lietas materiālos, pieteicējam ir nodarīts materiāls zaudējums, tādēļ pieteicējs uzskata, ka radītie materiālie zaudējumi kompensējami pilnā apmērā no atbildētājas puses, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma nodarīšanas. Pieteicējs tiesas sēdē rakstveidā grozīja prasījuma apmēru no Ls 177 uz Ls 170, jo 7 lati viņam atlīdzināti, par ko lietā strīda nav. Pieteicēja prasība ir pēc saprātīguma un taisnīguma, tas ir, lai izlīdzinātu negatīvo ietekmi un likvidētu kaitīgās sekas, kas radījušas materiālo kaitējumu. Nelabvēlīgo attieksmi no kolēģiem varēja redzēt pēc kolēģu sejas pantiem. Ja pieteicējs gāja, tad kolēģi piebremzēja savas runas. Valsts kontroliere un valsts kancelejas pārvaldniece ar savu attieksmi pret pieteicēju nodarījušas tam morālo kaitējumu, jo ilgstoši nav pieteicējam sniegta atbilde pēc būtības, valsts kontroliere norādījusi viņam, ka viņa ir iestādē ir priekšniece. Pieteicēja ikdienas gaitas darba vietā kļuva apgrūtinošākas. Arī lietas izskatīšanas fakts pieteicējam ir radījis psiholoģisku spriedzi.

[9] Tiesas sēdē atbildētājas pārstāves pieteikumu neatzina uz lēmumos un rakstveida paskaidrojumos noradītajiem pamatiem. Papildus paskaidroja, ka lietā nav pierādīts, kādā apjomā M.Girne sniegusi pieteicējam juridisko palīdzību. Iestāde aprēķinājusi pieteicējam mantiskos zaudējumus par vienu tiesas sēdi, atbilstoši spēkā esošajam vienīgajam regulējumam, proti, MK noteikumiem Nr.407. Pieteicējs vairs nestrādā Valsts kontrolē. Tiesa, izskatot lietu par disciplinārsodīšanu, atzina šo administratīvo aktu par prettiesisku. Tātad pieteicējam nav radušās nekādas smagas sekas. Pieteicējs nav iesniedzis nekādus pierādījumus, ka pret viņu tiktu vērsta kaut kāda nelabvēlīga attieksme, ka tiktu aizskarts gods un cieņa. Jautājumu par pielaidēm

kontrolē un par to atbild tikai valsts kontrolieris. Ja viņš pilda savus pienākumus, tad to nevar uzskatīt par goda un cieņas aizskaršanu. Visas lietas, kas saistītas ar personu disciplinārsodīšanu iestādē, ir noteiktas kā ierobežotas pieejamības informācija, ja kādu soda disciplināri, tad tas netiek izpausts citiem kolēģiem, uz kuriem šis jautājums neattiecas. Tādējādi nevar būt, ka ir bijusi kāda nelabvēlīga attieksme pret pieteicēju no kolēģu puses.

Motīvu daļa

[10] Tiesa, iepazīstoties ar administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumiem un pārbaudot lietas materiālus, atzīst, ka pieteikums daļā par mantisko zaudējumu piedziņu ir apmierināms daļēji, bet daļā par morālā kaitējuma piedziņu nav pamatots un ir noraidāms.

[11] Lietā nav strīda par to, ka spēkā stājies tiesas spriedums, ar kuru administratīvais akts par pieteicēja disciplināro sodīšanu atzīts par prettiesisku. Turklāt tiesas spriedumā nodibināti disciplinārās sodīšanas iemesli, proti, pieteicējs pārkāpis darba līgumu, nepildot darba devēja rīkojumu nodot valsts kontrolierei 2.pakāpes speciālo atļauju. Tāpat no spēkā esošā tiesas sprieduma redzams, ka disciplinārais sods atzīts par prettiesisku nevis tāpēc, ka pieteicēja darbībā (bezdarbībā) nav saskatāmas disciplinārā pārkāpuma sastāva pazīmes, bet gan tāpēc, ka Valsts kontroles likumā attiecībā uz amatpersonu disciplināro sodīšanu ir izveidojies likuma robs.

Lietā ir strīds par materiālo zaudējumu, kas pieteicējam nodarīti ar prettiesisko administratīvo aktu, atlīdzināšanas apmēru, un strīds par atbilstošu morālā kaitējuma atlīdzināšanu, proti, vai pieteicējam nodarīts tāds morālais kaitējums, kurš būtu atlīdzināms naudā.

[12] Kā Senāts norādījis jau iepriekš, skatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Nelabvēlīgais administratīvais akts, ar kuru iestāde atteikusi apmierināt pieteicēja prasījumu, šādā gadījumā ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts. Tiesai nav atsevišķi jāpārbauda atteikuma pamatojums.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, tiesa secina, ka pieteicēja prasījums ir par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, proti, pienākuma uzlikšanu iestādei atlīdzināt radušos zaudējumus, konkrēti, materiālos zaudējumus un morālo kaitējumu.

[13] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.pants noteic, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu, vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

No minēto tiesību normu satura izriet, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku.

Ņemot vērā to, ka lietā nav strīda par to, ka, pieņemot lēmumu par pieteicēja disciplināro sodīšanu, Valsts kontrole rīkojusies prettiesiski, pieteicējam ir tiesisks pamats prasīt zaudējumu atlīdzinājumu no Valsts kontroles.

I

[14] Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 6.pantu tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas. Cēloņsakarība nepastāv gadījumā, kad tāds pats zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski.

Minētā likuma 7.panta pirmā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Civillikuma 1770.panta izpratnē jēdziens "pametums" saprotams kā jebkāds mantas samazinājums, zudums, kā arī peļņas atrāvums, papildu izdevumi un citas mantiski novērtējamas tiesību aizskāruma sekas *(skat. K.Torgāns. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības.-Rīga, Mans īpašums, 1998.-267.lpp.)*.

Savukārt saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 11.panta pirmo daļu mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un apmērs tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem. Kā izriet no Atlīdzināšanas likuma 13.panta pirmās daļas, nosakot atbilstīgu zaudējuma atlīdzinājuma apmēru, ņem vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, kā arī cietušā rīcību.

No minētā izriet, ka mantiskais zaudējums, kas radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ, ir atlīdzināms, ja starp iestādes prettiesisku rīcību un nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – minētā rīcība rada šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir bijis galvenais radīto seku faktors. Nosakot zaudējumu apmēru, jāņem vērā ne tikai iestādes, bet arī cietušā rīcība.

[15] Atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajā daļā ir noteikts, ka mantiskais zaudējums ir arī zaudējums, kas saistīts ar administratīvā akta atcelšanu, iestādes faktiskās rīcības novēršanu vai tās seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu. Mantiskais zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību. Šīs izmaksas atlīdzina Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, nepārsniedzot Ministru kabineta noteikumos paredzēto apmēru.

No citētās tiesību normas secināms, ka administratīvā akta atzīšanas par prettiesisku gadījumā privātpersona ir tiesīga prasīt atlīdzinājumu, kas saistīts ar izdevumiem par lietā saņemto juridisko palīdzību.

Taču atzīmējams, ka joprojām Ministru kabinets nav pieņēmis Atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajā daļā minētos Ministru kabineta noteikumus, līdz ar to nav noregulēts jautājums par to, kādā kārtībā un apmērā valsts pārvaldes iestādes sedz personām zaudējumus, kas tām radušies sakarā ar šo iestāžu privāttiesisko un publisko darbību. Līdz ar to materiālo zaudējumu apmērs jāpierāda pieteicējam ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, pierādījumi jāvērtē tiesai un tiesai jānosaka konkrēts atlīdzināmo zaudējumu apmērs.

[16] Tiesai ir jāizvērtē, vai starp valsts kontroles prettiesiski izdoto administratīvo aktu un pieteicēja norādīto mantisko zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība.

Kaut arī tiesa noraida pieteicēja argumentu, ka Senāta 2009.gada 16.marta spriedums lietā Nr.SKA-30/2009 pats par sevi jau ir pierādījums noskaidrojamajai cēloņsakarībai, tiesa atzīst, par ko lietā strīda nav, ka administratīvās lietas ietvaros Nr.A42459905 pieteicējs ir izmantojis advokāta pakalpojumus juridiskās palīdzības sniegšanai, līdz ar to tiesai nav šaubu, ka ir konstatējama tieša cēloņsakarība starp materiālajiem zaudējumiem vispār un Valsts kontroles izdoto prettiesisko aktu. Ja valsts kontrole nebūtu pieteicēju disciplināri sodījusi, tad pieteicējam nebūtu nepieciešama juridiskā palīdzība savu tiesību un likumisko interešu aizsardzībai.

Taču tiesai ir jāizvērtē pieteicēja norādītā mantiskā zaudējuma apmēra pamatotība.

[17] Pieteicējs mantisko zaudējumus pierāda ar 2006.gada 29.maija maksāšanas uzdevumus Nr.23 Ls 177 apmērā. Pieteicējs paskaidro, ka nekādas kvītis izrakstītas nebija, advokāte rakstveidā brīvā formā uzrakstījusi savus bankas konta rekvizītus un norādījusi maksājamo summu *(lietas 25.lapa).*

Pieteicējs lūdz piedzīt no Valsts kontroles Ls 170, jo Ls 7 pieteicējam Valsts kontrole samaksājusi *(lietas 109.lapa).*

Pieteicējs norāda, ka par juridisko pakalpojumu sniegšanu starp pieteicēju un M.Girni liecina 2006.gada 27.maijā noslēgtā vienošanās Nr.15. Taču lietā nav iegūti pierādījumi šādas vienošanās esamībai un tās saturam, proti, nav iespējams pārbaudīt, par kādu procesuālo darbību veikšanu vai kādu dokumentu sastādīšanu un kādā apjomā pieteicējs vienojies ar M.Girni. No lietā esošās izdrukas no e-pasta *(lietas 44.lapa)* par saraksti starp pieteicēju un advokāti, redzams, ka vienošanās advokātes rīcībā vairs nav, jo beidzies tās glabāšanas laiks. Tāpat arī pieteicējs šādu vienošanos nav tiesā iesniedzis, kā arī nevar paskaidrot, konkrēti par kādām darbībām, sniedzot juridisko palīdzību, pieteicējs ar advokāti vienojies un kādi darbi konkrēti izpildīti. Juridiskās palīdzības apjoms ir svarīgs, lemjot par atbilstīgu zaudējumu atlīdzinājumu, taču pieteicējs noteiktā kārtībā nevar pierādīt, konkrēti par kādām darbībām pieteicējs ar advokāti ir vienojies un cik par katru no tām samaksājis.

Taču lietā noskaidrots, ka advokāte ir piedalījusies vienā tiesas sēdē lietas Nr.A42459905 ietvaros 2006.gada 7.jūnijā un šī lietas materiālos ir orderis par juridiskās palīdzības sniegšanu. Līdz ar to tiesai jāizlemj, vai pieteicējam par šādu juridisko palīdzību ir atlīdzināmi materiālie zaudējumi pilnā apmērā.

Tiesa no lietā nodibinātajiem apstākļiem ir secinājusi, ka pieteicējs lietas Nr.A42459905 ietvaros ir izmantojis juridisko palīdzību, tiesvedība noslēgusies ar iestādes izdotā administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, līdz ar to pieteicējam ir tiesības uz atbilstošu un taisnīgu atlīdzinājumu, jo zaudējumu rašanās ir tiešā cēloņsakarībā ar iestādes prettiesisko administratīvo aktu.

Turklāt tiesas ieskatā atlīdzinājuma jautājuma izlemšanai nav piemērojami Noteikumi Nr.407, bet tiesai pašai jānosaka atbilstošs atlīdzinājuma apmērs, ņemot vērā gan iestādes rīcības tiesisko un faktisko apstākļu pamatojumu un cietušās personas rīcību.

[18] Kaut arī administratīvajā procesā fiziskajai personai ne vienmēr ir nepieciešami īpaši juridiskie pakalpojumi, jo pats administratīvais process, ņemot vērā objektīvās izmeklēšanas principu, ir veidots tā, lai, cik vien tas iespējams, aizsargātu šīs personas tiesības, objektīvās izmeklēšanas princips administratīvajā procesā ne

vienmēr spēj nodrošināt privātpersonas tiesību pilnīgu aizsardzību, tāpēc, nenovērtējot juridisko palīdzību, var tikt būtiski aizskartas privātpersonai garantētās pamattiesības uz taisnīgu tiesu.

Satversmes 92.panta un Atlīdzināšanas likuma 7.panta trešās daļas piemērošanas tvērumu nosaka objektīvās izmeklēšanas princips, tāpēc iespēja atmaksāt atlīdzību, tostarp to, kas attiecas uz juridiskās palīdzības izmaksām, tomēr var tikt ierobežota.

Ņemot vērā likumā noteikto administratīvās tiesas aktīvo lomu tiesas procesā, pamatoti var uzskatīt, ka administratīvajā procesā tiesības saņemt atlīdzību par juridiskās palīdzības sniegšanu var tikt ierobežotas un tas nebūtu pretrunā ar Satversmes 92. pantu. Tiesai nav pienākuma pilnā apmērā atlīdzināt pilnīgi visus ar juridisko palīdzību saistītos izdevumus, kas radušies, apstrīdot un pārsūdzot administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Tiesai likums piešķir plašas tiesības izvērtēt atlīdzināmo zaudējumu apmēru un noteikt nevis pilnīgu, bet gan lietas apstākļiem **atbilstīgu** atlīdzinājumu.

Tādējādi ir pamatoti Satversmes 92. panta trešo teikumu interpretēt tā, ka tas piešķirtu administratīvajām tiesām tiesības lemt par apmēru, kārtību vai veidu, kādā privātpersona ir tiesīga saņemt atlīdzību par juridiskās palīdzības izdevumiem, kas radušies, vēršoties pret prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku iestādes faktisko rīcību *(sk. Satversmes tiesas 2010.gada 11.jūnija lēmumu par tiesvedības izbeigšanu 8.punktu)*.

[19] Tātad administratīvajās lietās tiesā darbojas objektīvās izmeklēšanas princips, kas ievērojami samazina nepieciešamību pēc juridiskajiem pakalpojumiem, jo tiesa pati objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas. Tādā veidā aizsargājot šīs personas tiesības. Līdz ar to administratīvajā procesā fiziskajai personai ne vienmēr ir nepieciešami īpaši juridiskie pakalpojumi.

Tiesa uzskata, ka, lemjot par to, vai ir atlīdzināmi mantiskie zaudējumi par saņemto juridisko palīdzību un cik, ir ņemams vērā tas, ka pats pieteicējs ir atzīstams par tā saucamo „saprātīgo pieteicēju". Par nozīmīgu faktoru, vērtējot privātpersonas tiesības uz atlīdzību par juridiskās palīdzības izdevumiem, ir uzskatāms arī no privātpersonas tiesību ievērošanas principa atvasinātais „saprātīgā pieteicēja princips".

Tiesā notiekošā administratīvā procesa dalībniekiem izvirzāmās prasības ir samērojamas arī ar to juridiskās kvalifikācijas līmeni un spējām *(sk. 2007. gada 5. janvāra lēmumu lietā Nr. SKA-77/2007)*.

Konkrētajā lietā pieteicējs bija valsts amatpersona, kas ieņēmusi nozīmīgu amatu Valsts kontrolē, pildījusi arī */amats/* funkcijas, studējusi */augstskola/* Publisko tiesību nodaļā. Tiesas ieskatā minētie apstākļi ievērojami samazina nepieciešamību pēc juridiskajiem pakalpojumiem. To apliecina arī lietā noskaidrotie fakti, ka pieteicējs pats veiksmīgi ierosinājis tiesvedību tiesā jau 2005.gadā, taču par juridiskās palīdzības sniegšanu vienojies tikai 2006.gada 27.maijā, pieteicējs pats piedalās tiesas sēdēs, izņemot vienu tiesas sēdi, arī konkrētās lietas ietvaros pats realizē savu tiesību un likumisko interešu aizsardzību. Tai pat laikā tiesas ieskatā atzīstams, ka lietas Nr.A42459905 ietvaros, ņemot vērā lietas specifiku, pat „sapratīgam pieteicējam" bija pamats lūgt juridisko palīdzību un izmantot Satversmes 92.pantā paredzētās tiesības uz advokāta palīdzību.

Kā jau iepriekš spriedumā minēts, Atlīdzināšanas likuma regulējums, nosakot materiālo zaudējumu apmēru, liek izvērtēt arī iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus. Tiesas ieskatā tiem konkrētās lietas ietvaros ir ļoti liela nozīme. Pieteicējam izteikta piezīme par valsts kontroles tiesiska rīkojuma nepildīšanu – pieteicējs mēnesi nav nodevis 2.pakāpes speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam, pie nosacījumiem, ka tā vairs nebija nepieciešama pienākumu izpildei. Tiesa piekrīt atbildētājas viedoklim, ka pieteicēja disciplinārā sodīšana bija vērsta uz tiesiska mērķa sasniegšanu, jo pieteicēja pienākums Valsts kontrolē bija pildīt noteikto darba kārtību un iestādes vadītāja rīkojumus.

Ņemot vērā šajā punktā norādīto, pieteicēja prasījums par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu ir apmierināms daļēji – Ls 70 apmērā.

II

[20] Administratīvā procesa likuma 92.pants paredz, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu cita starpā arī par morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Atlīdzināšanas likuma 9.pants paredz, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Tātad morālais kaitējums ir naudas izteiksmē nosakāmas subjektīvās ciešanas, kuru iemesls ir prettiesisks cietušā tiesību vai interešu aizskārums (*skat. Gredzena I. Valsts atbildība un tās veidi. Zaudējumu atlīdzība administratīvajā procesā. Rīga: „Nordik", 2004, 43.lpp.*).

Vienlaikus Atlīdzināšanas likuma 11.panta trešā daļa paredz, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums.

Tā kā tiesa atzina pieteicēja disciplināro sodīšanu par prettiesisku, tiesas ieskatā ir noticis pieteicēja tiesību aizskārums, tādēļ morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu.

Taču tiesai jāizlemj, vai iestādes atvainošanās konkrētajā lietā ir atbilstošs atlīdzinājums, vai tomēr pieteicējam nodarīts tāds morālais kaitējums, kas būtu atlīdzināms naudā.

[21] Vispārīgi runājot par atlīdzinājumu, Senāts ir atzinis, ka, lai atlīdzinājums būtu atbilstīgs Latvijas Republikas Satversmes 92.panta izpratnē, tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim.

Interpretējot gan minētajā konstitucionālajā tiesību normā, gan Administratīvā procesa likuma 92.pantā ietverto jēdzienu *atbilstīgs atlīdzinājums*, Senāts ir paudis viedokli, ka tas nozīmē, ka atlīdzinājumam ir jābūt taisnīgam. Atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas (*sk. 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 16.punktu*).

Lemjot par atlīdzinājumu, jāatceras, ka morāls kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tie ir personas iekšēji pārdzīvojumi. Līdz ar to morālā kaitējuma noteikšanai nav objektīvu kritēriju, tāpat šajā jautājumā nav stabilas judikatūras, nav pietiekoši plašas tiesu prakses, līdz ar to nav iespējams lemt par taisnīgu atlīdzinājumu, balstoties uz vienlīdzības principu ievērošanu tiesu praksē.

[22] Senāts ir atzinis, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajai daļai iepriekšējā stāvokļa atjaunošana (jeb restitūcija), kuras rezultātā pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda,

visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots, ir primārais atlīdzinājuma veids (*sk. Senāta 2009.gada 17.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-505/2009 7.punktu*).

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka daļējs gandarījums pieteicējam jau sniegts ar to, ka atbildētāja izdotais administratīvais akts atzīts par prettiesisku.

[23] Likumdevējs ir noteicis vadlīnijas, kas ņemamas vērā, nosakot atlīdzinājumu par morālo kaitējumu. Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 14.pantam atlīdzinājuma noteikšanai ir jāapsver šādi kritēriji:

1) tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgums;
2) konkrētā aizskāruma smagums;
3) iestādes rīcības tiesiskais un faktiskais pamatojums un motīvi;
4) cietušā rīcība un līdzatbildība;
5) citi konkrētajā gadījumā būtiski apstākļi.

No minētā izriet, ka morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tādējādi, jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam jābūt atlīdzinājumam. Tas attiecas gan uz atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā (*sk. Senāta 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104/2010 13.punktu*).

[23.1] Vērtējot tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgu, tiesa atzīst, ka personas disciplinārā sodīšana bez tiesiska pamata ir pietiekoši nozīmīgs personas aizskārums.

Vispārējo tiesību pamatprincips *nulla poena sine lege (nav soda bez likuma)* liedz saukt personu arī pie disciplināratbildības un piemērot disciplinārsodu, ja nav attiecīgas likuma normas, bet atbilstība tiesisko seku piemērošana analoģijas ceļā nav pieļaujama *(skat. Neimanis J. Tiesību tālākveidošana. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006,. 149.lpp.).*

Rīkojums par piezīmes izteikšanu pieteicējam bija nelabvēlīgs, jo rīkojumam ir sodošs raksturs. Likuma atrunas princips ierobežo jebkura nelabvēlīga administratīvā akta izdošanu, neesot Satversmes, likuma vai starptautisko tiesību normu pilnvarojumam.

[23.2] Tiesai jāvērtē konkrētā aizskāruma smagumu (būtiskums, „dziļums", ilgums, pakāpe), tāpat aizskāruma smaguma noteikšanai var kalpot arī apstāklis, vai kaitējums ir vai nav novēršams (vai ir paliekošs).

Tiesas ieskatā aizskārums nav smags, jo piezīme bija vieglākais no iespējamajiem sodiem, turklāt pieteicējs vairs Valsts kontrolē nestrādā, līdz ar to rājienam nav nekādu seku, kaitējums ar lēmuma atzīšanu par prettiesisku ir novērsts. Tiesas ieskatā lietā nav nodibināms, ka Rīkojumam Nr.140 un pieteicēja atbrīvošanai no amata ir tieša cēloņsakarība. Pieteicējs no amata atbrīvots gandrīz divus gadus pēc Rīkojuma Nr.140 izdošanas, turklāt pats pieteicējs lietas izskatīšanā vairākkārt norādījis, ka viņam morālās ciešanas radījusi saskarsme ar valsts kontrolieri un sekretariāta vadītāju, risinot jautājumu par 2.pakāpes pielaides valsts noslēpumam atņemšanu pieteicējam, kas notika līdz disciplinārā soda piemērošanai, nevis pats disciplinārsods.

[23.3] Tiesai jāvērtē iestādes rīcības tiesiskais un faktiskais pamatojums un motīvi. Tiesa tos vērtējusi jau sprieduma [19] punktā, atzīstot par svarīgāko vērtējamo apstākli. Papildus tiesa norāda, ka konkrētais gadījums ir netipisks, jo likuma robs ļauj personai par tiesas ieskatā būtiskiem pārkāpumiem palikt nesodītam. Ir radusies situācija, kad amatpersona, kuras atbildības līmenis ir daudz augstāks par atbildētājas

darbinieku atbildību, nav sodāma, bet darbinieks par tādu pašu pārkāpumu ir sodāms. Kaut arī atbildētājai nebija tiesiska pamata izdot prettiesisku administratīvo aktu, tai bija atbilstošs faktiskais pamatojums un motīvi.

[23.4] Tiesai jāvērtē cietušā rīcība un līdzatbildība. Tiesas ieskatā prettiesiskā administratīvā akta izdošanā ir acīmredzama pieteicēja rīcība, kas sekmējusi prettiesiskā lēmuma pieņemšanu. Pieteicējs nav pakļāvies iestādes vadītāja rīkojumiem. Kaut arī pieteicējs apgalvo, ka viņam nav paskaidrots, kāpēc viņam bija jānodod 2.pakāpes speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumiem, tiesa lietā konstatē pretējo. Iestādes vadītāja vairākkārt izskaidrojusi pieteicējam prasības pamatojumu gan rakstveidā, gan mutvārdos. Slepenības režīma nodrošināšana ir tieši pakļauta valsts kontrolierei, tāpēc tiesa uzskata, ka darba jautājumu risināšana starp pieteicēju un valsts kontrolieri, pat tad, ja pieteicējam nepatīk valsts kontrolieres tonis, acu skatiens vai piebilde, ka tieši viņa ir priekšniece iestādē, nevar radīt morālas ciešanas, jo pieteicējam ir jāievēro darba kārtības noteikumi, jāievēro likumi savā darbībā un jāievēro vadības norādījumi un rīkojumi, bet vadītājam ir pienākums vadīt un kontrolēt iestādes darbību.

Ja pieteicējs būtu nekavējoties pēc valsts kontrolieres lūguma atdevis 2.pakāpes atļauju, tad nesekotu disciplinārsods, līdz ar to tiesa atzīsts, ka pieteicējs ir līdzatbildīgs kaitējuma nodarīšanā sev.

[23.5] Tiesai jāvērtē citi konkrētajā gadījumā būtiski apstākļi. Tiesas ieskatā ir nozīme tam, ka pats pieteicējs vairāk savas ciešana saista ar 2.pakāpes pielaides atņemšanas procesu un šī jautājuma risināšanu darbā, jo pieteicēja ieskatā viņam vēlamā formā un kārtībā netika izskaidrots, kāpēc viņam jāatdod 2.pakāpes atļauja, līdz ar to viņam morālās ciešanas nodarījis tas, ka viņam netiek sniegta atbilde pēc būtības, nevis pats prettiesiskais rīkojums Nr.140. Taču kā iepriekš norādīts, tiesas ieskatā rīkojumu došana, uzdevumu došana un konkrētas tiesiskas rīcības pieprasīšana no padotas personas nevar tai radīt morālas ciešanas. Atzīmējams, ka apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas tiesību izmantošana ir tiesību normās paredzēts privātpersonas tiesību aizsardzības mehānisms, kas pats par sevi nav uzskatāms par pazemojošu un morālas ciešanas izraisošu.

Pieteicējs norāda, ka ciešanas izraisījis tas, ka tika radīta nelabvēlīga vide no darba kolēģiem. Taču pats pieteicējs nevar paskaidrot, kā konkrēti tas izpaudās, izņemot to, ka pieteicēja ieskatā kolēģu skatieni nebija atbilstoši un kolēģi pieteicēja klātbūtnē sarunas neturpināja. Taču tai pat laikā, tiesai atbildot uz jautājumu, pieteicējs norādīja, ka arī pirms konflikta izcelšanās iestādē, kolēģu attieksme nav bijusi pret pieteicēju ļoti atvērta un labvēlīga.

Pieteicējs norāda, ka pret viņu tika radīts psiholoģisks spiediens, kā rezultātā pieteicējs bija spiests mainīt darbu. Taču tiesa noraida šo argumentu kā nepamatotu. Tiesa vairākkārt lūdza pieteicējam paskaidrot tiesai, kā šis spiediens izpaudās un no kuras personas un kad, taču pieteicējs nevarēja tiesai atbildēt uz šo jautājumu. Kā jau iepriekš norādīts, ka no Rīkojuma Nr.140 līdz pieteicēja atbrīvošanai no darba pagāja pietiekoši ilgs laiks, līdz ar to tiesas ieskatā nav iespējams konstatēt cēloņsakarību starp disciplināro sodu un pieteicēja iesniegumu par atbrīvošanu no darba.

Ņemot vērā, ka morālās ciešanas ir subjektīvi personas pārdzīvojumi, tiesas ieskatā jāņem vērā arī personas emocionālā jūtīguma pakāpe attiecībā pret vidusmēra cilvēku. Tiesas ieskatā ir pamats pieņemt, ka pieteicēja emocionālajam jūtīgumam vajadzētu būt augstākam nekā vidusmēra cilvēkam, jo pieteicējs bija amatpersona, ieņēma atbildīgu amatu, pildīja arī struktūrvienības */amats/* pienākumu, kaut lietā nav

izglītību apliecinošu dokumentu, no pieteicēja amata apraksta redzams, ka pienākumu pildīšanai viņam bija jābūt augstākajai izglītībai, un no dokumentiem lietā redzams, ka pieteicējs studējis jurisprudenci Latvijas Policijas akadēmijā.

[24] Tiesu praksē atzīts, ka ne jebkurš morālais kaitējums atlīdzināms naudā. Vienīgi būtisks morālais kaitējums ir atlīdzināms naudā.

Tiesa, ņemot vērā visus [23] punktā izvērtētos apstākļus to kopumā un savstarpējā saistībā, atzīst, ka pieteicējam nav nodarīts būtisks aizskārums, proti, tas nav smags, līdz ar to atvainošanās atzīstama par atbilstīgu atlīdzinājumu. Līdz ar to par pašu faktu, ka iestādes administratīvais akts atzīts par prettiesisku (kas atzīstams par konkrētu aizskārumu un personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas), iestāde ir pieteicējam rakstveidā atvainojusies, kas tiesas ieskatā ir atbilstīgs un taisnīgs atlīdzinājums. Līdz ar to pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu naudā ir nepamatots un līdz ar to noraidāms.

[25] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Pieteicējs samaksājis lietā valsts nodevu Ls 20 apmērā *(lietas 8.lapa).*

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251., 254.pantu un 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt *J.M.* pieteikumu par materiālo zaudējumu Ls 170 apmērā un morālā kaitējuma Ls 200 apmērā atlīdzināšanu.

Uzlikt par pienākumu Valsts kontrolei viena mēneša laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā atlīdzināt pieteicējam materiālos zaudējumus Ls 70 (septiņdesmit lati) apmērā. **Pārējā daļā pieteikumu noraidīt.**

Piedzīt no atbildētājas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts kontroles par labu *J.M.* samaksāto valsts nodevu 20 Ls (divdesmit latu) apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese (paraksts) I.Putra

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese I.Putra
Rīgā 2011.gada 19.maijā